

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o účasti Společenství ve společném programu výzkumu a vývoje v oblasti Baltského moře BONUS-169 prováděném několika členskými státy

(KOM(2009) 610 v konečném znění – 2009/0169 (COD))

(2011/C 18/20)

Hlavní zpravodaj: **pan RETUREAU**

Dne 12. listopadu 2009 se Rada, v souladu s článkem 169 a čl. 172 druhým odstavcem Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o účasti Společenství ve Společném programu výzkumu a vývoje v oblasti Baltského moře BONUS-169 prováděném několika členskými státy

KOM(2009) 610 v konečném znění – 2009/0169 (COD).

Dne 15. prosince 2009 pověřilo předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru specializovanou sekci Jednotný trh, výroba a spotřeba přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s ustanovením článku 57 Jednacího řádu jmenoval pana RETUREAU hlavním zpravodajem na 462. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 28. a 29. dubna 2010 (jednání dne 29. dubna 2010), a přijal následující stanovisko 140 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 V oblasti Baltského moře se soustřeďují důležité otázky – na jednu stranu je zasažena projevy změny klimatu a znečištění v důsledku lidské činnosti a na druhou stranu se z důvodu její povahy a počtu pracovních míst, jež na ní závisí, jedná o strategickou zónu ekonomických a sociálních aktivit. Její zachování má mimořádný význam pro současné i budoucí generace a její správu je zapotřebí provádět ve shodě se všemi státy a národy, s nimiž sousedí.

1.2 Nevíme však přesně, zda jsou do procesu konzultace se zúčastněnými subjekty prováděné konsorciem BONUS dostatečně začleněni vnitrostátní i evropské sociální partneři z těchto odvětví. Výbor požaduje, aby toto bylo jasně uvedeno.

1.3 Je nutné, aby byly subjekty občanské společnosti a zejména dotyční evropské a vnitrostátní sociální partneři zapojeni do systému řízení těchto konzultačních platform a do fóra odpovědného výzkumu, a aby projekty na výzkum a vývoj v rámci programu BONUS-169, jež mobilizuje vědecké pracovníky ze společenských věd, přistoupily k akčním výzkumům, jež by zahrnovaly úvahy subjektů zapojených do řízení zaměstnanosti a kompetencí v odvětvích, jichž se program týká.

1.4 Při rozhodování o výběru a provádění projektů v oblasti výzkumu a vývoje vedených v rámci programu BONUS-169 by mohla být vhodným nástrojem a účinnou pomocí posouzení dopadu na udržitelnost. Mohla by zohlednit 3 rozměry udrži-

telného rozvoje a zajišťovala by účast reprezentativního vzorku subjektů občanské společnosti odpovídajícího důležitosti otázek spojených s těmito třemi rozměry.

1.5 Je totiž zapotřebí konstatovat, že posouzení dopadu uskutečněné v rámci programu BONUS-169 je v některých ohledech nedostačující, zejména pokud jde o zohlednění sociálního rozměru a rozměru zaměstnanosti, a to o to více, že procesu přípravy programu se neúčastnily subjekty občanské společnosti (obzvláště odborové organizace a evropské sociální partneři).

1.6 Účast subjektů občanské společnosti lze zajistit nejméně dvěma typy opatření:

a) zlepšením šíření informací, jejich sběru a zpracování příspěvků subjektů občanské společnosti z dotyčných zemí v rámci programu BONUS-169 i mechanismů zpětné vazby. Za tímto účelem je třeba zajistit transparentnost uznávání přínosu a využívání příspěvků všech dotyčných subjektů občanské společnosti včetně evropských sociálních partnerů a zřídit vhodný mechanismus zpětné vazby;

b) zařadit obsah otázek vznesených všemi dotyčnými subjekty občanské společnosti včetně evropských sociálních partnerů do diskusí a do analýz. Tady je úkolem navrhnout postup, jež by měl hmatatelný dopad na přípravu a provádění programu BONUS-169 a zohledňoval by 3 rozměry udržitelného rozvoje (environmentální, sociální a ekonomický).

1.7 Výbor znovu vyjadřuje svou podporu tomuto programu a jeho podmínkám financování, jejichž cílem je vnést do něj nově vyčleněné prostředky a nepřidělovat mu pouze stávající prostředky, ledaže by se jednalo o výzkumné nástroje obzvláště vhodné ke sledovaným cílům, jež by byly plně vyčleněny na určité období a byly by rozpočtově omezeny.

1.8 Výzkum v oblasti Baltského moře je odůvodněn skutečností, že s ní sousedí řada důležitých členských zemí silně zasažených znečištěním nahromaděným během průmyslové éry, jež však pokračuje i dnes. Tato oblast je tak jednou z nejznečištěnějších vodních ploch na světě, a to do té míry, že ohrožuje mnoho průmyslových i řemeslných činností vzhledem k tomu, že zásadní podíl obyvatelstva i činností se nachází v pobřežním pásmu. Výbor má za to, že do výzkumu by měly být zahrnuty a měly by přispívat všechny dotčené země, v případě potřeby i včetně Ruské federace, a to podle svých možností a s ohledem na aktuální situaci, pokud jde o málo obydlené země a třetí země.

2. Návrhy Komise

2.1 Sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace ze dne 20. prosince 2006 stanoví „regionální obecné zásady“ na období 2007–2013, jež se týkají čtyř hlavních okruhů činnosti nazvaných „Spolupráce“, „Myšlenky“, „Lidé“ a „Kapacity“.

2.2 Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. října 2009 o účasti Společenství ve Společném programu výzkumu a vývoje v oblasti Baltského moře BONUS-169 prováděném několika členskými státy přizpůsobuje tento rámec problematice oblasti Baltského moře a stanoví cíle a podrobnosti financování provádění tohoto projektu.

2.3 Za účelem dosažení cílů je BONUS-169 prováděn ve dvou odlišných fázích:

- a) počáteční strategická fáze trvající dva roky, během které budou vytvořeny příslušné platformy konzultací pro aktivní zapojení zúčastněných subjektů, zpracován strategický plán výzkumu a dále se rozšíří a rozpracují přesné podmínky provádění;
- b) prováděcí fáze nejméně 5 let, během které budou zveřejněny minimálně tři společné výzvy se zřetelem na financování strategicky zaměřených projektů BONUS 169, které se budou výslovně zabývat cíli iniciativy.

2.4 Témata budou pocházet ze strategického plánu výzkumu BONUS-169 a budou v co největší míře dodržovat předem stanovený plán a zahrnovat výzkum, technologický rozvoj a výcvik a/nebo osvětové činnosti.

2.5 Jednou z prvních fází projektu BONUS-169 byla rozsáhlá konzultace s veřejností. Byly jí věnovány zvláštní internetové stránky, byla provedena posouzení dopadu, proběhly konzultace s nevládními organizacemi. Tyto konzultace byly nezbytné a je třeba v nich při zpracování projektů pokračovat. Výše uvedené subjekty občanské společnosti se musí účastnit kontroly správy finančních prostředků i vývoje projektů, aby byly náležitě prováděny s cílem „více a lépe investovat do znalostí pro rozvoj a pracovní místa“⁽¹⁾, jak to prosazuje revizovaná Lisabonská strategie. Článek 5 rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. října 2009 upřesňuje, že Sít pobaltských organizací pro financování vědy (BONUS EEIG), jež odpovídá za správu projektu BONUS-169, musí informovat Komisi, a to jménem Společenství. Podle článku 13 Komise sdělí závěry hodnocení činností uskutečněných v rámci BONUS-169 Parlamentu a Radě. EHSV tak nemá k dispozici žádný prostředek následné kontroly ani prostředky k tomu, aby mohl vyjadřovat své postoje k průběhu projektů BONUS-169.

2.6 V bodě 1 přílohy 1 rozhodnutí jsou stanoveny cíle iniciativy BONUS-169. Přestože v písmenu d) se uvádí „vytváření vhodných platform pro konzultace se zúčastněnými subjekty, včetně zastoupení ze všech příslušných odvětví“, žádný cíl nezmiňuje socio-ekonomické cíle projektu ani jeho význam pro rozvoj zaměstnanosti v okolí Baltského moře.

2.7 Zásadní je příloha 2, protože zakotvuje správní orgány projektu BONUS-169. V bodě 4 se stanoví zřízení poradního výboru, jenž se skládá z vědců s vynikající mezinárodní pověstí i zástupců odvětví zúčastněných stran a občanské společnosti se zájmem o toto odvětví. Právě v tomto rámci budou mít zástupci zaměstnanců a zaměstnavatelů, nevládních organizací a sdružení právo dohledu, kontroly a podávání návrhů, co se týče projektu BONUS-169.

2.8 Program je dlouhodobý a jeho trvání by mohlo odpovídat délce trvání provádění společných opatření.

2.9 Dvanáctý bod odůvodnění rozhodnutí stanoví, že iniciativa BONUS-169 „zasahuje do řady souvisejících výzkumných programů Společenství pro okruh lidských činností, které mají zvýšené dopady na ekosystémy jako rybolov, akvakultura, zemědělství, infrastruktura, doprava, výcvik a mobilita výzkumných pracovníků a také sociálně ekonomické otázky“.

2.10 Složení programu ze dvou fází by mělo umožnit „zajistit efektivní využívání a převzetí výsledků pro opatření v řízení politik a zdrojů napříč dlouhou řadou ekonomických odvětví“.

⁽¹⁾ KOM(2009) 610 v konečném znění, bod 1.4.

2.11 Posouzení dopadu navíc uvádí při hodnocení možných hospodářských, environmentálních a sociálních dopadů ekonomické a sociální hledisko (bod 5, který je však značně omezen na sociální a environmentální aspekty). Některé alternativy by umožnily napomoci ostatním hospodářským odvětvím, jako jsou námořní infrastruktura, doly, větrné elektrárny, doprava, rybolov, petrochemické podniky, plynárny a telekomunikace, při přijímání chování, jež je více přizpůsobené ochraně životního prostředí a jejich ekosystému. Tento bod posouzení je i nadále naprosto nedostačující (nedostatečně rozvinutý), naznačuje však jasně všeobecný směr strategické fáze programu.

2.12 Tři projekty, jež BONUS EEIG vybere a provede, musí za všech okolností zohledňovat sociální a lidské aspekty změny klimatu v pobřežních oblastech Baltského moře. Změna klimatu může způsobit přemístění obyvatel, jež bude mít sociální následky a dopady na zaměstnanost, což je třeba anticipovat, jak připomíná stanovisko EHSV z vlastní iniciativy k tématu *Udržitelný rozvoj pobřežních oblastí* ze dne 13. října 2009. Hrozí riziko, že se změní pracovní-právní předpisy v některých odvětvích činnosti, jako je rybolov a námořní doprava. Evropská komise musí vzít tyto faktory v potaz a vypracovat v rámci posuzování a orientace projektů i část týkající se vzdělávání a rekvalifikace, a to s pomocí subjektů občanské společnosti a EHSV.

2.13 EU bude jednat přímo s BONUS EEIG (Sítí pobaltských organizací pro financování vědy se sídlem ve finských Helsinkách), specializovanou prováděcí strukturou programu BONUS-169, která bude odpovědná za přidělování, spravování a monitorování příspěvku Společenství a příspěvku členských států v hotovosti a za podávání zpráv o jejich využívání.

2.14 BONUS-169 je řízen sítí BONUS EEIG prostřednictvím jejího sekretariátu. BONUS EEIG musí vytvořit následující struktury pro účely BONUS-169: řídicí výbor, sekretariát, poradní výbor, fórum pro oborový výzkum a fórum koordinátorů projektů.

2.14.1 Poradní rada pomáhá řídicímu výboru a sekretariátu. Skládá se z vědeckých pracovníků s vynikající mezinárodní pověstí, zástupců příslušných zúčastněných subjektů například z odvětví cestovního ruchu, obnovitelných energií, rybolovu a akvakultury, námořní dopravy, biotechnologie a dodavatelů technologie a včetně zástupců průmyslových organizací a organizací občanské společnosti se zájmem na těchto odvětvích a dalších integrovaných výzkumných programů v oblasti Baltského moře a jiných evropských mořských oblastí.

2.14.2 Poskytuje nezávislé poradenství, pokyny a doporučení týkající se vědeckých otázek a politických otázek souvisejících s programem BONUS-169. Zahrnuje to poradenství o cílech, prioritách a zaměření BONUS-169, způsoby zvýšení výkonnosti BONUS-169 a jakost získaných výsledků výzkumu, vytváření kapacit, vytváření sítí a význam práce pro dosažení cílů

BONUS-169. Pomáhá také ve využívání a šíření výsledků BONUS-169.

2.14.3 Poradní výbor BONUS zahrnující okruh zúčastněných subjektů jako HELCOM, ICES, generální ředitelství pro námořní záležitosti a rybolov, WWF a Finské sdružení farmářů hrál navíc také klíčovou roli v přípravě vědeckého plánu a prováděcí strategie BONUS-169.

2.15 Revidovaný návrh plánu výzkumu BONUS-169 předložený generálnímu ředitelství pro výzkum a technologický rozvoj v červnu 2009 se do velké míry zakládá na práci a konzultacích uskutečněných pro původní iniciativu BONUS-169.

2.16 Počítá se s tím, že během strategické fáze se uskuteční rozsáhlý a strategicky prosazovaný program konzultací se zúčastněnými subjekty, v nichž budou osloveny zainteresované subjekty z dalších příslušných odvětví jako zemědělství, rybolov, akvakultura, doprava a vodní hospodářství.

2.17 Platformy pro konzultace se zúčastněnými subjekty

2.17.1 Na základě komplexní analýzy příslušných zúčastněných subjektů BONUS-169 na místní, vnitrostátní, regionální a evropské úrovni budou vytvořeny platformy a mechanismy pro konzultace zaměřené na posílení a institucionalizaci zapojení zúčastněných subjektů ze všech důležitých odvětví pro identifikaci závažných mezer, určení prioritních výzkumných témat a lepší využití výsledků výzkumu. Zahrnuje to účast vědeckých pracovníků, včetně vědeckých pracovníků z jiných příslušných nemořských přírodních věd a ze společenských a ekonomických vědních disciplín, aby byla zajištěna potřebná víceoborovost ve zpracování strategického plánu výzkumu, jeho strategické vize a priorit výzkumu.

2.17.2 Bude vytvořeno fórum odvětvového výzkumu (se zástupci z ministerstev a s jinými subjekty zabývajícími se výzkumem a řízením systému Baltského moře) jako stálý orgán odpovědný za analýzu plánování programu, jeho výsledků a potřeb výzkumu vznikajících z hlediska rozhodování. Toto fórum bude napomáhat pokroku v integraci výzkumu v celé oblasti Baltského moře, zejména společné využívání a plánování infrastruktur. Pomůže také zdůraznit výzkumné potřeby, podpoří využívání výsledků výzkumu a usnadní integraci financování výzkumu.

2.18 Problematika posuzování dopadu na udržitelný rozvoj

2.18.1 Posouzení dopadu na udržitelný rozvoj (Sustainability impact assessment – SIA) jsou základním politickým nástrojem k měření dopadů politik a opatření na tři pilíře udržitelného rozvoje (ekonomický, sociální a environmentální).

2.18.2 Posouzení dopadu na udržitelný rozvoj provedla a instrumentalizovala Evropská komise především v rámci jednání o obchodních dohodách (ale i méně formálně v rámci jednání před přijetím evropského nařízení REACH a směrnice evropského klimaticko-energetického balíčku). Zohledňují postoje a požadavky subjektů občanské společnosti, a tak představují zásadní oporu pro konzultace.

2.18.3 K podpoře těchto posouzení byla sestavena řada ukazatelů:

- pro ekonomický pilíř – ukazatele Světové banky a Komise OSN pro udržitelný rozvoj;
- pro sociální pilíř zahrnující důstojnou práci – ukazatele Komise OSN pro udržitelný rozvoj a WTO;
- pro environmentální pilíř – ukazatele Programu OSN pro životní prostředí, Evropské agentury pro životní prostředí a Komise OSN pro udržitelný rozvoj.

2.18.4 Sdělení Evropské komise o posouzeních dopadu na udržitelný rozvoj⁽²⁾ zavedlo kompletní rámec pro posouzení dopadu ve všech oblastech činnosti vykonávané Evropskou komisí a zejména v jednáních a obchodních dohodách. V březnu 2006 generální ředitelství pro obchod formalizovalo tato posouzení vydáním metodické příručky věnované jednáním a provádění obchodních dohod mezi Evropskou unií a třetími zeměmi.

2.18.5 Tato posouzení mohou být použita jako nástroj v konzultativním postupu relevantních a reprezentativních subjektů občanské společnosti.

3. Obecné připomínky

3.1 V roce 2009 byl EHSV toho názoru, že je třeba zjednodušit stanovený způsob správy. Ve svém průzkumném stanovisku Spolupráce makroregionů – Rozšíření strategie pro oblast Baltského moře na další makroregiony v Evropě⁽³⁾ také navrhl vytvoření „fóra občanské společnosti v oblasti Baltského moře“, aby se usnadnila veřejná diskuse a zvýšila informovanost veřejnosti, pokud jde o provádění této strategie.

3.2 V procesu globální makroregionální správy je zásadní informovat o projektech a provádět posouzení dopadu projektů na obyvatelstvo a zaměstnanost. Je nutné sdružovat a vytvářet přeshraniční sítě mezi sesterskými organizacemi v různých státech, jako jsou odbory, sdružení spotřebitelů a místních a dobrovolnických organizací, aby se vytvořila občanská společnost kompetentní v socio-ekonomických otázkách spojených s oblastí Baltského moře. Výsledky výzkumných projektů by měly být přínosem pro obyvatelstvo a zaměstnance. Je nezbytné

předvídat budoucí potřeby v otázkách vzdělávání, zejména vzhledem k vývoji, k němuž dojde v tomto regionu v blízké budoucnosti v důsledku současného stavu zdrojů a změny klimatu.

3.3 V bodě 2.2.2. sdělení, jenž je věnován zúčastněným stranám, se neupřesňuje povaha těchto zúčastněných stran, kromě důrazu na účast vědeckých pracovníků. V tomto bodě by měl být zmíněn význam občanské společnosti při vytváření těchto platforem subjektů, včetně užitečné úlohy evropských sociálních partnerů EHSV i evropských výborů pro odvětvový sociální dialog, jichž se program BONUS-169 týká.

3.4 V systému řízení programu BONUS-169 by měla být uznána užitečná úloha evropských sociálních partnerů.

3.5 Pro optimalizaci úlohy sociálních a občanských partnerů by bylo vhodné zavést odbornou přípravu jejich zástupců ohledně činnosti konzultačních platforem, a to v rámci rozpočtové linie.

4. Doplnující připomínky

4.1 Jedná se o stimulační program pro výzkum odstranění znečištění Baltského moře a mezinárodní koordinaci výzkumných pracovníků.

4.2 Je tedy dostatečně zřejmé, že tento výzkumný program má velmi přímé dopady na

- hospodářskou a průmyslovou strukturu tohoto povodí,
 - odvětvový rozvoj (v rámci odvětví i meziodvětvový),
 - pracovní místa a nezbytné kompetence, přičemž dříve či později budou někteří zaměstnanci pravděpodobně muset změnit profesi nebo se tato profese sama hluboce proměnit.
- 4.3 EHSV navrhuje následující opatření, jež mají dva cíle:
- to, aby program BONUS-169 zohledňoval sociální dopady a dopady na jednotlivé profese, potřeby nových kompetencí a pozbytí využitelnosti dalších, v současnosti využívaných kompetencí, a aby byly tyto dopady pokud možno předvídaný (plánování a opatření k přerozdělení pracovníků do nových profesí);
 - aby byla opatření na podporu pozitivních účinků a zmírňování negativních dopadů vypracována ve shodě se zástupci občanské společnosti.

⁽²⁾ KOM(2002) 276 v konečném znění.

⁽³⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 6.

4.4 K dosažení dvou výše uvedených cílů navrhujeme dvojí:

a. plně začlenit do procesu zástupce z ekonomické i sociální oblasti;

b. provést posouzení dopadu nikoli podle modelu interních posouzení dopadů v Komisi, ale podle modelu pro posouzení dopadu na udržitelnost (i tam je však nutno provést určitá vylepšení).

4.4.1 Ad a) – plně začlenit do procesu zástupce z ekonomické i sociální oblasti:

— začlenit evropské a vnitrostátní sociální partnery ze zúčastněných zemí, jak je uvedeno výše, do fóra odvětvového výzkumu;

— ale také provést upřesnění „konzultačních mechanismů“ konzultační platformy zúčastněných stran; – pouhé internetové spojení a pravidelné informování by nepřineslo výsledky:

— přílišné množství různých hlasů působí nesourodě – všechny tyto názory „společnosti“ je třeba zkoordinovat;

— lze navrhnout vytvoření užší pracovní skupiny v rámci sociálních a ekonomických partnerů, jejíž činnost bude koordinovaná, společná a přinese doplňující názory k názorům vědeckých pracovníků;

— můžeme jít dále a navrhnout, aby tato pracovní skupina představovala zásadní subjekt k vypracování posouzení dopadu (účast pilotního výboru pro posouzení) a předložila Evropské komisi poradní stanovisko; posouzení dopadu musí být také předmětem publicity –

v zúčastněných zemích se o něm musejí zveřejnit zprávy.

4.4.2 Ad b) – provést posouzení dopadu nikoli podle modelu interních posouzení dopadů v Komisi, ale podle modelu pro posouzení dopadu na udržitelnost:

— navrhnout, aby bylo posouzení dopadu skutečným posouzením dopadu na udržitelný rozvoj a aby zahrnovalo sociální, ekonomické i environmentální aspekty;

— obzvláště nezapomenout začlenit aspekty spojené s ekonomickým a průmyslovým přizpůsobením a transformacemi v oblasti zaměstnanosti; posouzení by mohlo například zahrnovat tyto prvky:

— zmapování profesí nacházejících se v okolí povodí;

— určení ohrožených profesí (jež by mohly zaniknout) a profesí se silným potenciálem rozvoje, a to podle různých výzkumných programů;

— stejně tak vymezení kapacit, pokud jde o rozvoj kompetencí – úroveň znalostí, možnosti přizpůsobení novým znalostem a dovednostem, existence místních poboček pro učení a odbornou přípravu;

— zahrnutí pracovních míst spojených s restrukturalizovanými a perspektivními průmyslovými odvětvími;

— jedná se o základní prvky pro vypracování anticipativního řízení zaměstnanosti a kompetencí⁽⁴⁾ pro toto území, jež nemohou vzniknout pouze v uzavřeném kruhu vědeckých pracovníků.

V Bruselu dne 29. dubna 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽⁴⁾ Anticipativní řízení zaměstnanosti a kompetencí umožňuje lepší předvídaní přizpůsobení kompetencí pracovním místům, lepší zvládnutí důsledků technologických a ekonomických změn, lepší syntézu faktorů konkurenceschopnosti, kvalifikující organizaci a rozvoj kompetencí zaměstnanců, lepší řízení pracovní dráhy, omezení rizik a snížení nákladů spojených s nerovnováhou, lepší výběr a plánování opatření k nutnému přizpůsobení (zdroj: www.wikipedia.org).